تارىخقا يېزىلمىغان ئىشلار

مەھمۇد ئىلياس ئىدىقۇتلۇق

تورغا يوللىغۇچى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تورىبېتىدىن niyazdixan ئەپەندى

(شىنجاڭ تەجرىبە ئوتتۇرا مەكتىپىدىن)

1937 – يىلى قەشقەر ، باش ئەتىياز .

شەھەر شىسەيىنىڭ قەشقەردە تۇرۇشلۇق 6 – دىۋىزىيىسىنىڭ قوماندانى مەھمۇت مۇھىتى ئىشخانىسىدا چىرايلىق بۇرۇت قويغان ئاق يۈزلۈك بىر ئادەم بىلەن سۆھبەتلىشىپ ئولتۇراتتى . بۇ ئادەم مەھمۇت مۇھىتىنىڭ ھەمسۆھبەت ئۆلپىتى ، دىۋىزىيە سىياسىي – قانۇن باشقارمىسىنىڭ باشلىقى ، تىۋىپ بايئاخۇن ئەزىزى ئىدى . سۆھبەت ئۇستىگە ئىشخانا كاتىپى كىرىپ ، قەشقەر گارنىزونىدىن بىر ئادەمنىڭ كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى .

- نېمە ئىش بىلەن كەپتۇ ، - دەپ سورىدى مەھمۇت مۇھىتى .

- نېمە ئىشلىقىنى ماڭا دېمىدى ، سىجاڭنىڭ ئۆزى بىلەن كۆرۈشمەن ، مۇھىم ئىشىم بار دەيدۇ . سىرتتا ساقلاپ تۇرىدۇ .

- مېنى ئالدىراش دېمىدىڭمۇ ؟

- شۇنداق دېدىم سىجاڭ ، گېپىڭ بولسا ماڭا دېگىن ، مەن يەتكۈزۈپ قوياي دېسەم ، ئۇ مۇھىم بىر ھۆججەت بار ، سىجاڭنىڭ ئۆزىگە تاپشۇرىمەن ، دەپ تۇرىۋالدى .

- كىرگۈزىۋەت .

كاتىپ چىقىپ كەتتى ، ھايال بولماي ، مەھمۇت مۇھىتىنىڭ بىر قوغدىغۇچىسى پۇقراچە كىيىنگەن پاكار بويلۇق بىر كىشىنى باشلاپ كىردى . مېھمان گارنىزون سىياسىي باشقارمىسىنىڭ خىزمەت گۇۋاھنامىسىنى چىقىرىپ مەھمۇت مۇھىتىغا ئۇزاتتى .

قوغدىغۇچى ئۇنى سىجاڭغا يەتكۈزۈپ بەردى .

- نېمە ئىش ؟ - دېدى سىجاڭ قىسقىلا قىلىپ .

- مەن مەلۇماتنى ئاغزاكى يەتكۈزمەكچى ، بۇ يەردە ئادەملەر تۇرسا بولمايدۇ – دېدى پاكار ئادەم ئەتراپىتىكىلەرگە قاراپ .

سىجاڭ ئىشارەت قىلدى ، مۇھاپىزەتچى چىقىپ كەتتى .

- بۇ كىشى .... – دەپ بايئاخۇنغا قارىدى گارنىزون خادىمى .

- ھېچقىسى يوق ، بۇ كىشى مېنىڭ ئۆز ئادىمىم ، گەپنى مەن بىلەن بىللە ئاڭلىسا بولىدۇ . گارنىزون

ئېلكتاپ قىلىپ تۈزگۈچى : ئۇيغۇر ئوغلى ----ھەۋەسكار
QQ: 492255230 Email:uyxman@126.com

خادىمى سەل ئىككىلەنگەندەك قىلىپ سۆزنى باشلىدى .

- بىزنىڭ چۇجاڭ جاناپلىرى سىلىگە سالام ئېيتتى ، ئۇنىڭ ئۆزلىرى بىلەن كۆرۈشكىسى بار ئىكەن ، مەن چۇجاڭ جانابلىرىنىڭ مۇشۇ ئۈمىدىنى سىلىگە يەتكۈزگىلى كەلگەن .

- گەپ ئوچۇقراق بولسۇن ، چۇجاڭ جانابلىرى نېمە ۋەجىدىن مەن بىلەن كۆرۈشىدىكەن ، نېمىشقا ئۆزى كەلمىدى ؟

- چۇجاڭ جانابلىرى سىجاڭنىڭ ئىشلىرىغا بەك كۆڭۈل بۆلىدىكەن ، مۇھىم بىر ئىشنى سىلىگە مەلۇم قىلماقچى ئىكەن ، چۇجاڭنىڭ سىلىگىبۇغا كېلىشى بىئەپ ئىكەن ، كۆرۈشۈش ئورنى ۋە ۋاقتىنى بېكىتىپ بەرگەن بولسىلا ، چۇجاڭ جانابلىرى شۇ جايدا سىلى بىلەن دىدارلاشسام دەيدۇ .

مەھمۇت مۇھتى جاۋاپ قىلمىدى ، ئۇ ئورنىدىن قوزغالماي جىمجىت ئولتۇراتتى .

- شۇنداق مۇھىم ئىشمىكەن ، بەك ئالدىراشمۇ ؟ - دېدى مەھمۇت مۇھتى .

- شۇنداق تەقسىر . بەك مۇھىم ئىش ئىكەن . چۇجاڭ جانابلىرىنىڭ دېيىشىچە ، بۇ ، سىجاڭ جانابلىرىنىڭ ھايات – ماماتىغا مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش ئىكەن ، ئۇ كىشى سىلىگە خەيرلىك تىلەيدۇ .

- ئوبدان ، ئەمسە گەپ مۇنداق بولسۇن : مانا بۇ كىشى ، - دېدى مۇھمۇت مۇھتى بايئاخۇننى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، - ئەتە نامازدىگەر بىلەن نامازشام ئارىلىقىدا چۇجاڭنىڭ يېڭىشەھەردىكى ئۆيىگە سالامغا بارىدۇ . بارغىچە ھېچقانداق ئالاقە گۇۋاھنامە بېرىلمەيدۇ . سىجاڭنىڭ نېمەن گېپى بولسا ، مۇشۇ كىشىگە خاتىرجەم دەۋەرسۇن ، بۇ كىشىگە دېيىلگەن گەپ مېنىڭ ئۆزەمگە دېگەنگە ئوخشاش ، يەنە نېمە ئىش بار ؟

- باشقا ئىش يوق تەقسىر ، دېدى گارنىزون شتابىنىڭ خادىمى ، ئاندىن بايئاخۇنغا ئوبدان سىنچىلاپ قارىۋالغاندىن كېيىن ئىشخانىدىن چىقىپ كەتتى . ھويلىدا مۇنداقلا بىر مەپە يولغا چىقىشقا تەييار تۇراتتى . بايئاخۇن دىگەرنى ئوقۇپ بولۇپ ئۆزىنى تۈزەشتۈرگەندىن كېيىن ، بىسمىللا دەپ ئوڭ پۇتى بىلەن بوسۇغا ئاتلاپ ئۆيدىن چىقتى . سىرتتا پۇقراچە كىيىنگەن ئېگىز بويلۇق بىر مۇھاپىزەتچى بىلەن يەنە ھارۋىكەش ئۇنى مەپە يېنىدا ساقلاپ تۇراتتى . ئۇلار سالاملاشقاندىن كېيىن مۇھاپىزەتچى بايئاخۇننى مەپىگە چىقىرىپ قويۇپ ، ئۆزى مەپىنىڭ ئالدى تەرەپ ئوڭ شوتىسىغا سەكرەپ چىقىپ جايلاشتى ، مەپە يېڭىشەھەر تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى .

بۇ كۈنلەردە مەھمۇت مۇھتى بەكمۇ قىيىن ئەھۋالدا قالغانىدى . ئۆلكە دۇبەنى شېڭ شىسەي قەشقەردە تۇرۇۋاتقان قورالىق كۈچلەرنىڭ باشلىقلىرىدىن خوجىنىياز ھاجى بىلەن مەھمۇت مۇھتىنى يوقىتىشنىڭ كويىغا چۈشكەن بولۇپ ، بىرىنچى قەدەمدە خوجىنىياز ھاجىنى ئۆلكە مۇئاۋىن رەئىسى نامى بىلەن

ئېلكتاپ قىلىپ تۈزگۈچى : ئۇيغۇر ئوغلى ----ھەۋەسكار
QQ: 492255230 Email:uyxman@126.com

يۆتكەپ ئېلىپ كەتكەن ، مەھمۇت مۇھىتى بولسا ئۆزىگە بېرىلگەن بىر سىجاڭلىق مەنسىپى بىلەن قەشقەردە قالغاندى . شېڭ شىسەي مەھمۇت مۇھىتنى تىزگىنلەپ تۇرۇش ئۈچۈن لىيۇ بىك دېگەن ئادەمنى قەشقەر گارنىزون قوماندانى قىلىپ تەيىنلەپ ، شۇنىڭغىمۇ خاتىرجەم بولالماي ، مەھمۇت سىجاڭنىڭ كۆچىنى ئاجىزلىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ تايانچ كادىرلىرى ، تۆەنجاڭ ، لىيەنجاڭلىرىدىن بولۇپ 10 نەچچە كىشىنى مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۇنىمىغىنىغا قويماي ، ئۈگىنىشكە دەپ ئۈرۈمچىگە چاقىرتىۋالغاندى . ئۇنىڭدىن باشقا شېڭ شىسەي يەنە قەشقەر شەھىرى ۋە جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ساقچى ئورۇنلىرىنى ئىگىلەپ ، كەڭ ئىشپىيونلۇق تورى ئارقىلىق مەھمۇت سىجاڭ ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنى قاتتىق نازارەت ئاستىغا ئالغاندى . مەھمۇت مۇھىتى شېڭ شىسەينىڭ ئۆزىنى يوقىتىش سۈيقەستىنى بىلگەن بولسىمۇ ، لېكىن شېڭ شىسەيگە ئوچۇق قارشى چىقالمايتتى ، چۈنكى سوۋېت ھۆكۈمىتى شېڭ شىسەينى قوللايتتى . ۋەزىيەتكە تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ، مەھمۇت مۇھىتى ئەڭ ئىشەنچلىك كىشىلىرى بىلەن مەخپىي مۇزاكىرە ئۆتكۈزگەندە بىرسى يىغىن مەزمۇننى قەشقەردىكى گارنىزون قوماندانى لىيۇ بىڭغا ۋە سوۋېت كونسۇلىغا يەتكۈزۈپ قويىدۇ . بۇنداق ئىش يەنە ئىككىنچى قېتىم تەكرارلىنىدۇ ، ئىشلار ئۇدۇللۇق شېڭ شىسەيگە مەلۇم بولۇپ تۇرىدۇ ، شۇنىڭدىن كېيىن شېڭ شىسەي مەھمۇت مۇھىتنىڭ ئاساسلىق كادىرلىرىدىن يەنە يىگىرمە نەچچە كىشىنى ئۈرۈمچىگە چاقىرتىۋالىدۇ . مۇشۇلارنى ئويلاپ بايئاخۇن ئۆزىنىڭ يېڭىشەھەر گارنىزون سىياسىي باشقارما باشلىقىنىڭ ئۆيىگە قانداق بېرىپ قالغانلىقىنى تۇيماي قالىدۇ .

بايئاخۇن مۇھابىزەتچىسىنى سىرتتا قالدۇرۇپ قوبۇلخانىغا مەپىكەش بىلەن بىللە كىردى . مېھمانلارنى باشقارما باشلىقىنىڭ كاتىپى – تۇنۇگۇن مەھمۇت مۇھىتنىڭ ئىشخانىسىغا بارغان ھېلىقى پاكار كىشى ئوچۇق چىراي قارشى ئېلىپ بۇ يەرگە باشلاپ كىرگەندى .

- مانا بۇ كىشى چۇجاڭ جانابلىرى بولىدۇ ، - دەپ تونۇشتۇردى ئۇ يېنىدىكى تۈگمىلىرى ياندىن ئېتىلىدىغان ئۇزۇن چاپان كىيگەن ئېگىز بويلۇق تاقىرباش ، قاشلىرى ئۆسكىلەڭ كەلگەن ئورۇق خەنزۇ كىشىنى كۆرسىتىپ . باشقارما باشلىقى ئۇلارنى ئورۇندۇققا تەكلىپ قىلدى ۋە سىجاڭنىڭ ئامانلىقىنى سورىدى . كاتىپ ئارىدىكى گەپلەرنى تەرجىمە قىلىپ تۇردى .

- ھەرقايسىلىرى بىلەن كۆرۈشكىنىمدىن بەك خۇرسەنمەن ، - دېدى باشقارما باشلىقى ۋە مەپىكەشنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، - بۇ كىشى كىم بولىدۇ ، - دەپ سورىدى .

- بۇ كىشى تۇڭچى بولىدۇ ، - دېدى بايئاخۇن .

بۇ « تۇڭچى » ئەسلىدە ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىنىپ تۈرمىدە ياتقان جىنايەتچى بولۇپ ، ئۇستا تىلماچ ئىدى . مەھمۇت مۇھىتى بۈگۈن ئۇنى بايئاخۇنغا « مەپىكەش » قىلىپ قوشۇپ بەرگەندى .

بۇ كىشى چىقىپ كەتسۇن ، بىز ئىككىمىز يالغۇز سۆزلىشىمىز ، بۇ كىشمۇ چىقىپ كېتىدۇ ، ـ دەپ ئۆزىنىڭ تەرجىمانىنى كۆرسەتتى .

مەن سىنىڭ سۆزۈڭنى بىلمەيمەن ، ـ دېدى بايئاخۇن .

ـ مەن سىنىڭ سۆزۈڭنى بىلمەن ، دېدى باشقارما باشلىقى ئۇيغۇرچە ئوبدانلا تەلەپپۇز بىلەن ، ئۇ ئۆزىنىڭ تەرجىمانىغا ئىما قىلغاندى ، كاتىپ بايئاخۇننىڭ تۇگۇچىسىنى باشلاپ چىقىپ كەتتى .

ئىككەيلەن يالغۇز قالغاندىن كېيىن ئۆي ئىچى سىرلىق جىمجىتلىققا چۆكتى . ئەمدى ئۇلار تەرجىمانسىز سۆزلەشتى ، باشقارما باشلىقىنىڭ سۆزى ئانچە راۋان بولمىسىمۇ ، مەزمۇنى ئېنىق ئىدى .

ـ هازىر مەھمۇت سىجاڭغا يامان بولدى ، ـ دەپ سۆز باشلىدى باشقارما باشلىقى تاقىر بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ .

ـ بۇ قانداق گەپ ؟ !

ـ سىجاڭنىڭ يېنىدا ئىشپىيون بەك كۆپ ، شىڭ دۇبەن بوش ئادەم ئەمەس ، ئۇ سىلەرنىڭ سىلىڭبۇغا نۇرغۇن ئىشپىيون قويدى . سەن بۇنى بىلەمسەن ؟

ـ بۇنى بىز بىلمىز .

ـ هەي ... شۇنداق ، سەن بىلسەن ، لېكىن كىم ئىشپىيون بۇنى بىلەمسەن ؟

ـ بۇنى سەن بىلەمسەن

ـ مەن ئوبدان بىلمەن . گەپ مانا مۇشۇ يەردە . ئۇ يەردىكى ئىشپىيونلارنى مەن سىجاڭغا ئېيتىپ بەرسەم بولامدۇ ؟

ـ بايئاخۇن سەل تۇرۇپ قالدى ـ يۇ ، ئۆزىدىكى ئەجەبلىنىشنى چاندۇرماسلىققا تىرىشىپ :

سەن نېمىشقا ئىشپىيونلارنى سىجاڭغا دەپ بېرىسەن ؟ سەن توغرا دېمەيسەن ، بىز ئىشەنمەيمىز، ـ دېدى ئاخىر.

ـ راست دەيسەن ، ئەگەر مەن ئىشپىيونلارنى ئېيتىپ بەرسەم سىجاڭ گېپىمگە ئىشەنمەيدۇ . هازىر مەندە دۇبەن ئەۋەتكەن بىر مەخپىي ئالاقە بار ، بۇ دۇبەن ئۆزى قول قويغان ئىشپىيونلار تىزىملىكى ، مەن شۇنى سىجاڭغا بەرمەكچى ، قانداق بولامدا ؟ چۇجاڭ سەل تۇرۇۋالغاندىن كېيىن : ـ ئەھۋال سىلەر ئويلىغاندىن كۆپ ئېغىر ، دەپ قوشۇپ قويدى .

بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ بايئاخۇن سەل ئويلىنىپ قالدى .

ـ سەن كىمنىڭ ئادىمى ؟ بايئاخۇن .

ـ مەن شىڭ دۇبەننىڭ ئادىمى ، هۇشۇم جايىمدا ، سىلەر ئۈچۈن ئىشلىمەيمەن ، لېكىن تىزىملىكنى بېرىشتە مېنىڭ ئالاھىدە بىر شەرتىم بار ، سىجاڭ بۇنى چوقۇم ئورۇنداپ بېرىشى كېرەك .

ـ ئۇ قانداق شەرت ؟

ـ سجاڭ شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسىنىڭ جۇيجاڭنى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىپ بېرىدۇ . بايئاخۇن كەينى

ـ كەيىندىن چىقىۋاتقان بۇ يوچۇن گەپلەرنى ئاڭلاپ ئۆزىنى تېخمۇ تەمكىن تۇتۇشقا تىرىشتى .

ـ ئۇ قانداق ئادەم ، نېمىشقا ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنىدۇ ؟

جۇيجاڭ ياخشى ئادەم ،لېكىن ئۇ ئۆلسە ئۇنىڭ خوتۇنىنى مەن ئالىمەن .

ياخشى ئادەمگە ئۇۋال بولغۇدەك ، بولمايدۇ ، باشقا شەرتىڭ بولسا دېگىن ، بىز ئورۇندايلى .

ـ باشقا شەرتىم يوق ، سەن بىر ياخشى نىيەتلىك مۇسۇلمان ، چىرايىڭدىن نۇر يېغىپ تۇرۇپتۇ ، مەن بىلمەن ، باشقىلارغا ئۇۋال بولىدىغان ئىشنى سەن قىلمايسەن ، لېكىن ئەھۋال مۇشۇ يەرگە يەتكەندىمۇ ئارىسالدى بولىدىغان ئىش بولسا ، بولۇنغان گەپ مۇشۇ يەردە قالسۇن ، مەن ساڭا يەنە شۇنى دەي :

جۇيجاڭنىڭ راستىنلا ئۆلۈمگە لايىق جىنايىتى بار مەن ئۇنى ئۆزەم توغرىلاپ قويىدۇم ، سجاڭ پەقەت ھۆكۈمنى ئىجرا قىلىپ بەرسىلا بولىدى . سىلەرگە ھېچقانداق ئاۋارىچىلىق يوق .

ـ قولۇڭدىكى ھۆججەتنى قاچان بېرىسەن ؟ ـ دېدى بايئاخۇن ، سەل ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن .

ـ ئۆلۈم جازاسى ئىجرا قىلىنىپ بولغاندا .

ـ سېنىڭ گېپىڭگە قانداق ئىشىنىمىز ؟

ـ ئەگەر سجاڭ مەسلىھەتىمگە كۆنسە قالغان ئىشنى شۇ چاغدا دېيىشەيلى ، گەپ مۇشۇ يەرگىچە بولسۇن ، ـ دەپ چۇجاڭ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى . بايئاخۇن ئەزىزى مېڭىشقا تەمشەلدى .

كېيىنكى قېتىملىق سۆھبەت ئەتىسى 6 ـ دېۋىزىيە شتابىغا يېقىن بىر جايدىكى بىر يەرلىك كىشىنىڭ مېھمانخانىسىدا بولدى . بۇ قېتىمقى سۆھبەتكە بايئاخۇن ئەزىزى يالغۇز ئۆزى باردى . سۆھبەتتە چۇجاڭنىڭ تەلىپى ئورۇندىلىدىغان بولدى .

پوچتا ئىدارىسىنىڭ جۇيجاڭى دۆلەت مەخپىيەتلىكى جىنايىتى بىلەن ئەيىبلىنىدۇ ، ـ دېدى چۇجاڭ بايئاخۇنغا چۈشەندۈرۈپ ، ـ مەن سىلەرگە بەرمەكچى بولغان ھۆججەت مۇشۇ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى پوچتا ئىدارىسغا يېتىپ كەلگەن ، ئۇنى پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ئۆزى قول قويۇپ ئالغان . ئەتىسى 8 ـ چىسلا مەن ئۇنى پوچتا ئىدارىسى باشلىقىنىڭ ئۆز قولىدىن ئالدىم . لېكىن خەت ـ ئالاقە تىزىملىك دەپتىرىگە قول قويمىدىم . جۇيجاڭ ئەمدى ھۆججەتنى ماڭا بەرگەنلىكىنى ئىسپاتلىيالمايدۇ . ئۇ دۆلەتنىڭ قەتئىي مەخپىي ھۆججىتىنى يوقاتقان بولىدۇ ، بۇ جىنايەت ئۆلۈم جازاسىغا تولۇق توشىدۇ . مېنىڭ ھۆججەتنى سىلەرگە تاپشۇرۇش ئىشىغا كەلسەك ، سوراق كۈنى مېنى گۇۋاھلىققا چاقىرتىسىلەر ، سوراقتىن كېيىن مېنى گۆرۈ ئورنىدا تۇتۇپ قالسىلەر . كاتىپ ھۆججەتنى

ئېلكتاپ قىلىپ تۈزگۈچى : ئۇيغۇر ئوغلى ـــــھەۋەسكار
QQ: 492255230 Email:uyxman@126.com

ئېلىپ كېلىپ مېنى قايتۇرۇپ كېتىدۇ .

2 – قېتىملىق سۆھبەت تۈگىدى . سۆھبەت ئاخىرلىشىپ جىددىي تەييارلىقتىن كېيىن شۇ كۈنى كېچىسى دېۋىزىيە ھەربىي سوتى سوت يىغىنى ئاچتى . سوتتا پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى خەت – ئالاقە ئىشلىرىنىڭ راۋانلىقىنى ئېيتىپ ، 7 – چىسلادىكى ھۆججەتنىڭ مۇناسىۋەتلىك كىشىگە يەتكۈزۈلگەنلىكىدە چېك تۇردى . گۇۋاھلىقتا چۈجاڭ چاقىرتىلدى ، مەخپىي ھۆججەتلەر تىزىملىك كەلتۈرۈلدى ، پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى 8 – چىسلا كۈنىدىكى چىقىش خاتىرىسىگە قول قويۇلمىغانلىقىنى كۆرگەندە بىردىن تاتىرىپ ئوڭدىسىغا ئۇچۇپ كەتتى .

سوت ئاخىرلاشتى ، سوتتا پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى دۆلەت مەخپىيەتلىكىنى ساتقان جىنايىتى ئۈچۈن ئۆلۈم جازاسىغا ھۆكۈم قىلىندى .

ئەتىسى ئەتىگەندە سوتنىڭ ھۆكۈمى يېزىلغان ئېلان كوچىغا چاپلىنىپ سائەت 10 لاردا ئىجرا قىلىندى . ئۈزۈن ئۆتمەي سىياسىي باشقارما كاتىبى مەخپىي ھۆججەتنى ئېلىپ كېلىپ ، چۈجاڭنى ئېلىپ كەتتى .

پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقىغا ئۆلۈم جازاسى ئىجرا قىلىنىۋاتقان شۇ چاغدا ئۈچ كىشى قەشقەردىن تۇرپانغا قاراپ يولغا چىققاندى ، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىرى ئۇيغۇرچە ياساندۇرۇلغان خەنزۇ كىشى بولۇپ ، بېشىغا تاشلانمىغان ئۆرە تېرە تۇماق ، ئۈستىگە ئۈزۈن چەكمەن چاپان كىيدۈرۈلۈپ ، بېلىگە پوتا باغلاپ قويۇلغان ، گازىر كۆز ، ساقاللىق بۇ كىشى جېنىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ئىچكىرىگە كېتىشكە رازى بولغان پوچتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ئىدى . سىلىڭبۇ ئۇنىڭغا يېتەرلىك يول خىراجەت بېرىپ ، ئۇنىڭ توقسۇنغا بىخەتەر بېرىۋېلىشى ئىككى ئادەمنى قوشۇپ بەرگەندى . جازا مەيدانىدا ئېتىۋېتىلگەن كىشى بايئاخۇن بىلەن چۈجاڭنىڭ ئۆيىگە مەپە ھەيدەپ بارغان ، ئەمەلىيەتتە پوچتا ئىدارىسى باشلىقىنىڭ كىيىمنى كىيگەن ھېلىقى تىلماچ ئىدى .

مەھمۇت سىجاڭ ھۆججەتنى ئېچىپ ئوقۇپ ، ھۆججەتتە يېزىلغانلارغا ئىشىنەلمەي قالدى . ھۆججەتكە شېڭ شىسەينىڭ ئۆز ئىمزاسى قويۇلغان بولۇپ ، مەھمۇت مۇھىتىنىڭ ئۆرۈمچىگە ئۆگىنىشكە بارغان بىر قىسىم مۇھىم ئادەملىرىنىڭ ئىسمى يېزىلغان ھەمدە ئۇلارنىڭ ئۆلكىلىك ھۆكۈمەت ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغانلىقى ، قەشقەر گارنىزون سىياسىي باشقارمىسىنىڭ ئۇلارنىڭ خىزمەتلىرىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىشى ۋە ئۇلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە مەسئۇل بولۇشى ئۇقتۇرۇلغاندى . مۇشۇ ئىشتىن كېيىن مەھمۇت مۇھىتى دېۋىزىيە شتابىدا بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلارنى ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل يۈرگۈزۈشكە ئىمكانىيەت قالمىغانلىقىنى تولۇق تونۇپ يەتكەندى . قانداق قىلىش كېرەك ! ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئالدىدا ئىككى يول تۇراتتى ، بىرى ، جاننى تىكىپ قويۇپ ئىشەنچ بولمىغان

جەڭگە ئاتلىنىپ قان تۆكۈش ؛ يەنە بىرى پەشنى قېقىپ چەتكە چىقىپ كېتىش . ئۇنىڭ كۆڭلى كىيىنكى تەدبىرنى تارتىپ تۇرسىمۇ ، لېكىن ئۆزىنى كېچە – كۈندۈز پايلاپ تۇرغان گارنىزون قوماندانى لىيۇ بىڭنى قانداق ئازغاشتۇرۇپ قەشقەردىن چىقىپ كېتىش بىر مەسىلە ئىدى .

قەشقەر گارنىزون قوماندانى لىيۇ بىڭ قەشقەر يېڭىشەھەر سېپىلى ئىچىدىكى گارنىزون شتابىنىڭ هويلىسىدا ئۆزى يالغۇز ئەتىگەنلىك ھەربىي مەشىق چامباشچىلىق ھەركەتلىرىنى قىلىۋاتاتتى . سېپىل ئىچىدىكى قاراۋۇللارنىڭ شۇ كۈنلۈك نۆۋەتچى باشلىقى لىيۇ بىڭنىڭ ئالدىغا ئالدىراپ يېتىپ كەلدى .

- دوكلات قوماندان ، - دېدى نۆۋەتچى پۇتلىرىنى جۈپلەپ ھەربىيچە سالام بېرىپ ، - سېپىل ئۈستىدىكى قاراۋۇللار دۇربۇندا 30 – 40 ئادەمنىڭ كونىشەھەر تەرەپتىن بىز تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپتۇ ، مەن قاراپ باقسام ئۇلار 6 – دېۋىزىيىنىڭ ئەسكەرلىرىدەك تۇرىدۇ .

- ئۇلار قانچىلىك يىراقلىقتا ؟ - دېدى قوماندان .

- مولچەرىمچە ئۇلار ھازىر بەش يول يىراقلىقتا بولسا كېرەك .

ئۇنىڭغىچە يەنە بىر ئوفىتسېر يۈگۈرۈپ كەلدى .

- دوكلات ، - دېدى ئۇ ، ھاسىراپ ھۆمۈدەپ تۇرۇپ ، كونىشەھەردىن كېلىۋاتقان ئاتلىقلارنىڭ ئالدىدىكى مەھمۇت سىجاڭ ئىكەن ، ئۇنى تونۇۋالدۇق .

- ئېنىق كۆردۈڭمۇ ؟

- شۇنداق ، قوماندان مەن ئۇنى ۋە ئۇنىڭ مىنگەن ئېتىنى ئوبدان تونۇيمەن .

لىيۇ بىڭ سەل جىددىيلەشكەندەك بولۇپ دەرھال ئۆزىنى ئوڭشىۋالدى .

- بۇيرۇق ! – لىيۇ بىڭ ئالدىدىكى ئىككى ئوفىتسېرغا قاراپ : - سېپىل ئۈستىدىكى قاراۋۇللار ھەسسىلەپ كۆپەيتىلسۇن ، سېپىل ئىچى جىددىي ھالەتكە ئۆتسۇن . ئاتلىقلار سېپىلغا يېقىنلاشقاندا لىيۇ بىڭ رەسمىي ھەربىي كىيىم بىلەن بىرنەچچە ئادەمنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىپ ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى . لىيۇ بىڭ بىلەن ئاتلىقلار يۈزمۇ – يۈز ئۇدۇللاشتى .

- سىجاڭ جانابلىرى ئامان بولغاي ، - دېدى لىيۇ بىڭ ئوچۇق چىراي بىلەن كۈلۈپ تۇرۇپ ، - مۇبارەك قەدەملىرىنىڭ بۇ يەرگە يېتىپ كېلىشىدىن خەۋەرسىز قاپتىمىز ، ئالدىلىرىغا چىقالمىدۇق ، كەچۈرگەيلا .

- ئۇنداق بولامدىغان ، ئەتىگەندە قوماندانىنىڭ ئارامىنى بۇزۇپ ، جانابلىرىنى مالال قىلىپتىمىز ، ئالدىلىرىدا خىجىلمەن ، دېدى – مەھمۇت مۇھىتى ئاتتىن چۈشۈپ تەكەللۇپ بىلەن : ئۇزۇندىن بۇيان يەپ يېتىپ ھورۇنلىشىپ قالدۇق ، ھاۋا يېگەچ ئەتىگەنلىك چېنىقىشقا چىققان ، جاناپلىرى بەھوزۇر ئارام ئالغاي ، - دەپ مەھمۇت مۇھىتى قولىنى كۆكسىگە قويدى ؛ ئاندىن ئاتقا يەڭگىل

منىپ ھەمراھلىرى بىلەن سىپىل ياقىلاپ سەھرا تەرەپكە يۈرۈپ كەتتى .
گارنىزون قوماندانى لىۋ بىك ئاتلىقلارنىڭ كەينىدىن ئۈزۈنغىچە قاراپ تۇرۇپ قالدى ، ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىنى كۆزىتىش ئۈچۈن كەينىگە ئادەم قويدى . ئاتلىقلار يېزا يوللىرى بىلەن ئاتلىرىنى تەكشى يورغىلىتىپ خېچىرچىغىچە بارغاندىن كېيىن ، ئۆستەڭ بويىدا ئاتتىن چۈشۈپ يۈز – كۆزلىرىنى يۇيۇپ ئازراق دەم ئېلىشتى ، ئاندىن يەنە ئاتلىق كەينىگە قايتىپ سىپىل تۈۋىدىن ئۆتتى ، ئۇلار كەلگەن يولى بىلەن ئۇدۇل شەھەرگە كىرىپ كەتتى .
شۇ كۈندىن باشلاپ ئەتىگەنلىك چېنىقىش ھەر كۈنى ئۆز قەرەلىدە بولۇپ تۇردى ، چېنىقىش بەزى كۈنلىرى پىيادە ، بەزى كۈنلىرى بولسا ئاتلىق ئېلىپ بېرىلاتتى . پىيادە بولغان كۈنلىرى مەھمۇت مۇھىتى ئادەملىرى بىلەن ھەزرەتكىچە ياكى مىراخۋاشتامغىچە پىيادە بېرىپ كېلەتتى . ئاتلىق بولغان كۈنلىرى ئوخشاش بىر يول بىلەن سىپىل تۈۋىدىن ئۆتۈپ ، خېچىرچىغىچە بېرىپ ياناتتى . ئاتلىقلار بېرىپ قايتىشتا ھەر قېتىم سىپىل تۈۋىدىن ئۆتكەندە قاراۋۇللار بىر قېتىم جددىيلەشتى . كۈنلەر ئۆتكەنچە بۇنداق جددىيلىششمۇ پەسلەپ باردى .
بىر كۈنى مەھمۇت مۇھىتى شېڭ شىسەينىڭ تېلېگراممىسنى تاپشۇرۇپ ئالدى . تېلېگراممىدا مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئۆلكە بويىچە ئېچىلىدىغان يىغىننىڭ تەييارلىق كېڭەش ئىشلىرى ئۈچۈن ئۈرۈمچىگە كېلىشى ئۇقتۇرۇلغاندى . مەھمۇت مۇھىتى بۇنىڭ ئۆزىگە قويۇلغان قىلتاق ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرۈپ يەتتى .
مەھمۇت مۇھىتى شېڭ دۇبەنگە جاۋاپ تېلېگراما يازدى ، تېلېگراممىدا مۇنداق دېيىلدى : « مۆھتىرەم شېڭ دۇبەن جانابلىرى ، كەمىنە مەن ئۆزەمنىڭ يىغىن تەييارلىق ئىشى ئۈچۈن ئۈرۈمچىگە بېرىش ھەققىدىكى تېلېگراممىنى تاپشۇرۇپ ئالدىم . ھازىر قەشقەردىكى ھەربىي قىسمنىڭ ئىچى ئانچىلا تىنچ ئەمەس . بىر قىسىم جاھىل ئوفىتسېر ۋە ئەسكەرلەر بويۇنتاۋلىق نەسھەتنى قۇلاققا ئالماي ، جاھاننى مالىمان قىلىش كويىدا بولۇۋاتىدۇ ، ئۇلارنى نىيىتىدىن ياندۇرۇش ، ھەربىي ئىنتىزامنى چىڭىتىش بىلەن كەمىنەنىڭ قولى بوشماي‍ۋاتىدۇ . مەن يوق مەزگىلدە نادانلارنىڭ ئىش تېرىپ ئاۋامنى پاراكەندە قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ تۇرۇۋاتىمەن ، شۇڭا مەسلىھەت ئىشى ئۈچۈن ھازىرچە ئاغام موسۇل ھاجى ھوزۇرلىرىغا بارىدۇ . بۇ يەردىكى ئىشلار ئىزىغا چۈشكەندىن كېيىن ئۆزۈم قوبۇللىرىغا بارىمەن » .
دېمىسىمۇ شۇ مەزگىللەردە 6 – دېۋىزىيە ئىچىدىكى بىر قىسىملارنىڭ قوزغىلىپ جەڭ بىلەن ئىشنى ھەل قىلىش نىيىتىدە بولۇۋاتقانلىقىنى شېڭ شىسەي بىلەتتى . ئەگەر سوۋېت ئىتتىپاقى ئارقا تېرەك بولمىسا بۇنىڭغا بەرداشلىق بېرىشكە شېڭ شىسەينىڭ كۈزى يەتمەيتتى . شۇڭا شېڭ شىسەي مەھمۇت

سجاڭنىڭ تېلېگراممىسىغا باشقىچە پىكىردە بولدى .

ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، موسۇل ھاجى ئۈرۈمچىگە يېتىپ بارغاندا شېڭ شىسەي ھاجىمنى ئىززەت – ئىكرام بىلەن قارشى ئېلىپ ئۇنىڭ بىلەن ئۈچ كېچە – كۈندۈز سۆھبەت قىلغانىكەن . سۆھبەت جەريانىدا موسۇل ھاجى باشتىن – ئاخىر بېشىنى تۆۋەن سېلىپ بىر ئېغىزمۇ سۆز قىلماي جىمجىت ئولتۇرۇپتۇ ، ئۇ پەقەت تايىنىپ ئولتۇرغان ھاسىسىنىڭ ئۈچىنى تاختايلىق پولغا توك – توك ئۇرۇپ قويىدىكەن . 3 – كۈنى شېڭ شىسەي تەكەللەپنى قويۇپ :

ـ ھاجىم ، ئۈچ كۈن بولدى ، بولۇنغان گەپلەرگە بىر ئېغىزمۇ جاۋاپ قىلمىدى . مېنىڭ گېپىمنى چۈشەنگەنمىدۇ ؟ ـ دەپتۇ . موسۇل ھاجى : ـ يىغىپ كەلگەندە ، ـ دەپ ھاسىسنى يەنە بىر قېتىم توك – توك ئۇرۇپ قويۇپ : مۇشۇ زېمىننىڭ ئىشى ئىكەن ، ـ دەپتۇ .

ـ شۇنىڭدىن كېيىن دۇبەن ھېچقانداق سۆز قىلماپتۇ ، سۆھبەتمۇ ئاياقلىشىپتۇ موسۇل ھاجىنى شېڭ شىسەي تەمرات (قۇرۇلۇش) نازارىتىنىڭ نازىرى مەنسىپى بىلەن ئۈرۈمچىدە تۇتۇپ قاپتۇ .

ئۇزۇن ئۆتمەي مەھمۇت مۇھىتى شېڭ شىسەيگە مۇنداق مەزمۇندا يەنە بىر تېلېگراممىا يازدى : « ھازىر قەشقەردىكى ھەربىي قىسىملارنىڭ ئىچى بىر قەدەر تىنچلاندى . كەمىنە مەن دۇبەن جانابلىرى بىلەن دىدارلىشىش ئۈچۈن ئۈرۈمچىگە بېرىشقا تەرەددۇتلەندىم ، شۇنىدىمۇ ئەمدىلا تەرتىپكە چۈشكەن ھەربىي ئىچىنىڭ تىنچلىقىغا ئوبدان كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، مەن يوق مەزگىللەردە ھەربىي ئىچىدىكى ئەڭ نوپۇزلۇق كىشى ئاغام موسۇل ھاجىمنىڭ قەشقەردە تۇرۇپ بەرمىكى زۆرۈردەك تۇرىدۇ . موسۇل ھاجىم قەشقەرگە يېتىپ كەلگەن ھامان پىقىر يولغا چىقىدىغانلىقىمنى جانابلىرىغا مەلۇم قىلىمەن » .

مەھمۇت مۇھىتنى ئۈرۈمچىگە ئەكىلىش ئۈچۈن شېڭ شىسەي ئۇزۇندىن بېرى كۆزلەپ كېلىۋاتقان ، ئۇنىڭ ئۈچۈن بەكمۇ مۇھىم ئىش ئىدى . شېڭ شىسەي ئىشنى ئاسانراق ھەل قىلىشنى ئويلايتتى ، ئۇ سەل گۇمانلانغان بولسىمۇ ، موسۇل ھاجىنى دەرھال قەشقەرگە يولغا سېلىۋەتتى .

1937 – يىل 4 – ئاينىڭ 8 – كۈندىكى ئەتىگەنلىك چىنقىشتا مەھمۇت مۇھىتىغا يېڭىدىن موسۇل ھاجى ھەمراھ بولدى . ئۇلار سىپىل تۆۋىدىن ئۆتكەندە سىپىل ئۈستىدىكى ئەسكەرلەر ئۆز جايلىرىدا مىلتىقلىرىنى قولتۇقلىشىپ ئەسنەپ ئولتۇرۇشاتتى . ئاتلىقلارنىڭ مەشقتىن قايتقان – قايتمىغانلىقى بىلەنمۇ ھېچكىمنىڭ كارى بولمىدى . ئاتلىقلار شۇ ماڭغانچە يېڭىسارغا يېتىپ بارغاندىلا ئاندىن ئۇلارنىڭ مەشقتىن قايتمىغانلىقى مەلۇم بولدى . مەھمۇت مۇھىتى يېڭىساردا ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقان ئىشەنچلىك ئادىمى غوپۇر تۆمۈرجاڭ بىلەن كۆرۈشكەندىلا ، ئاندىن ئۆز ئىشلىرىدىن خاتىرجەم بولغان ھەمدە ئۇ يەردىن يەكەنگە بېرىپ ھىندىستانغا ئۆتۈپ كەتكەن .

ئېلكتاپ قىلىپ تۈزگۈچى : ئۇيغۇر ئوغلى ---- ھەۋەسكار
QQ: 492255230 Email:uyxman@126.com

مەن كۆرگەن ماتېرىياللاردا مەھمۇت مۇھتىنىڭ قەشقەردىن چىقىپ كەتكەن كۈنى 4 ــ ئاينىڭ 4 ــ كۈنى دېيىلگەن ، ماڭا سۆزلەپ بەرگۈچىلەر بۇ كۈننى قەشقەرنىڭ بازار كۈنى ئىدى دەيدۇ . ئاتلىقلار يولدا قەشقەر شەھىرىگە كىرىۋاتقان نۇرغۇن بازارچىلارنىڭ مەسلىسىگە دۇچ كەلگەن . ئېنىقلىنىشىچە ، قەشقەر شەھىرىدە پەيشەنبە كۈنى بازار بولىدىغان بولۇپ ، مەھمۇت مۇھتى 12 ــ ئاپرېل (بايرام) ھارپىسىدا چىقىپ كەتكەنلىكتىن ، شۇ كۈنلەردىكى پەيشەنبە كۈنى كالىندار بويىچە 4 ــ ئاينىڭ 8 ــ كۈنى(ياكى 1 ــ كۈنى) بولىدۇ .

مەن بۇ ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ شاھىدى ئەمەس ، ئۇ چاغلاردا مەن تېخى دۇنياغا تۆرەلمىگەندىم . ئۇچ ئاغا ــ ئىنى ــ موسۇل مۇھتى ، مەخسۇت مۇھتى ، مەھمۇت مۇھتىلارنىڭ تۇرپان ئاستانىدىكى قورۇ جايلىرى بىزنىڭ مەھەللىدە بولۇپ، بوۋام نىياز ھاجى مۇھتىلارنىڭ ۋەھپە ئىشلىرىغا ئارىلاشقان . كېيىن بۇ ئىش دادام ئىلياس قارىغا مىراس بولۇپ قالغانكەن ، دادامنىڭ تاغىسى ئابدۇراھمان پاقاباش 1932 ــ يىلىدىكى تۇرپان ــ قۇمۇل دېھقانلار قوزغىلىڭىدا مۇھتىلار بىلەن قەشقەرگە بارغان ھەمدە مايور دەرىجىسى بىلەن ئۇلارنىڭ يېنىدا خىزمەت قىلغان . دادامنىڭ ئىنىسى ئەيسا نىياز تۇرپان ۋە قەشقەرلەردە ئىزچىل ھالدا مەھمۇت مۇھتىنىڭ مۇھاپىزەتچىلەر قوشۇنىدا ئەسكەر بولۇپ تاكى 1935 ــ يىلى تاشكەنتكە ئوقۇشقا ماڭغىچە دېۋىزىيە شتابىدا خىزمەت قىلغان . ئۆزۈم مۇھتىلارنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئۇچ كىشى بىلەن (گەرچە تەڭ دېمەتلىك بولمىساممۇ) بىۋاستە تونۇشىمەن .

مۇشۇنداق مۇناسىۋەتلەر تۈپەيلى ، يىگىت چاغلىرىمدىمۇ يۇقۇرىدا دېيىلگەن كىشىلەرنىڭ ئېغىزىدىن قۇمۇل ــ تۇرپان دېھقانلار قوزغىلىڭى ھەققىدە ھەر خىل سورۇنلاردا پارچە ــ پۇرات ھەر خىل ئىشلارنى ئاڭلىغان بولساممۇ ، ئۆز ۋاقتىدا ئۇلارغا ئانچە سەگەكرەمەپتىمەن . يېقىنقى چوڭىيىپ بىر قىسىم تارىخى كىتاپلارنى ئوقۇپ باقسام ، ئۇلاردا خوجىنىياز ھاجى ، مەھمۇت مۇھتىلارغا مۇناسىۋەتلىك بىر قىسىم ۋەقەلەر سۆزلىنىپتۇ . كېيىنرەك تەزكىرە ماتېرىيالىرىنى ئوقۇشقا كىرىشىپ قالدىم . گەرچە بۇ ماتېرىياللاردا نۇرغۇن مەلۇماتلار يېزىلغان بولسىمۇ ، مەھمۇت مۇھتىنىڭ چەتكە چىقىپ كېتىشىگە مۇناسىۋەتلىك بىر يۇقۇرىدا بايان قىلغان ئىشلار ھەققىدە ھېچقانداق ماتېرىيال ئۇچراتمىدىم . بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب ، بۇ ئىشلارنى باشقا بىلىدىغان ئادەم يوقمۇ ياكى بۇ ئىشلار يېزىپ قالدۇرۇش قىممىتىگە ئىگە ئەمەس دەپ قارالغانمۇ ، بۇنىسى ماڭا مەلۇم ئەمەس . مەن بۇ يازمامنىڭ دەسلەپكى نۇسخىسىنى چوڭ ئاكام يۈسۈپ ئىلياسقا ئوقۇپ بەرسەم ، ئۇ ، بۇلارنى ئۆزىنىڭ چوڭلاردىن بىرنەچچە قېتىم ئەينەن ئاڭلىغانلىقىنى ئېيتىپ ، يازغانلىرىمنى تەستىقلىدى ، بىر قىسىم مۇھىم تۈزىتىش ۋە تولۇقلاش پىكىرلىرىنى بەردى .

ئېلكتاپ قىلىپ تۈزگۈچى : ئۇيغۇر ئوغلى ----ھەۋەسكار
QQ: 492255230 Email:uyxman@126.com

شىنجاڭ تەزكىرىچىلىكى ژۇرنىلى 2004 – يىللىق – سانى .

تۈگىدى

بايانات : ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ھەرقانداق ئېلكىتاپنىڭ ئەسلى ماتىرىيالىنىڭ ئاپتورلۇق ھوقۇقى توردىكى ئەسلى ئاپتورغا مەنسۇپ ! بۇ ئېلكىتاپلار پەقەت ئىشتىن سىرتقى قىزىققۇچىلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ، ئۆز-ئارا پىكىر ئالماشتۇرۇش ئۈچۈنلا ئىشلىتىشكە بۇلىدۇ ، ئۇنىڭدىن سىرت سودا ئىشلىرى ياكى باشقا ساھەدە ئىشلىتىشكە بولمايدۇ . ئەگەر باشقا ساھەلەردە قانۇنسىز ئىشلىتىپ بىرەر مەسىلە كۆرۈلسە بارلىق ئاقىۋەتكە ئىشلەتكۈچى ئۆزى مەسئول !!!
ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بۇ جەھەتتە ھېچقانداق مەسئولىيەتنى ئۆز ئۈستىگە ئالمايدۇ !!!!
ئەگەر ئاپتورلۇق ھوقۇقىمغا دەخلى يەتتى دېگۈچىلەر بولسا بىۋاستە ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار بىلەن ئالاقىلاشسا بۇلىدۇ . ئېلكىتاپلار توردا تەمىنلەشتىن توختىتىلىدۇ !!!!!
ئۇنىڭدىن باشقا ئەگەر ئۇيغۇر ئوغلى --- ھەۋەسكار تۈزگەن ئېلكىتاپلارغا نىسبەتەن ھەرقانداق پىكىر-تەكلىپلىرىڭىز بولسا ، ئۇيغۇر ئوغلى ---- ھەۋەسكار بىلەن بىۋاستە ئالاقىلاشسىڭىز بۇلىدۇ .

2008 -يىلى 2-ئاينىڭ 3-كۈنى

شەندۈڭ---جىنەن